

Sygn. akt VIII Ca 290/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 sierpnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu VIII Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Rafał Krawczyk (spr.)
Sędziowie:	SSO Małgorzata Kończal SSO Włodzimierz Jasiński
Protokolant:	sekr. sądowy Natalia Wilk

po rozpoznaniu w dniu 21 sierpnia 2013 r. w Toruniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **Z. B.**

przeciwko(...) **Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.**

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Toruniu

z dnia 6 marca 2013 r.

sygn. akt I C 504/10

1. **prostuje oczywistą niedokładność w rubrum zaskarżonego wyroku przez oznaczenie przedmiotu sprawy „o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności” w miejsce błędnie wpisanego „o zwolnienie zajętego przedmiotu spod egzekucji”,**

2. **oddala apelację,**

3. **nie obciąża powoda kosztami procesu za instancję odwoławczą.**

Sygnatura akt: VIII Ca 290/13

UZASADNIENIE

Powód Z. B. w pozwie przeciwko (...) sp. z o.o. żądał, po ostatecznym sprecyzowaniu roszczenia, pozbawienia wykonalności nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym wydanego przez Sąd Rejonowy w sprawie I Nc 1375/99

dnia 11 października 1999 r. Wyrokiem z dnia 6 marca 20013 r. Sąd Rejonowy w Toruniu oddalił powództwo oraz orzekł o kosztach stosownie do wyniku sporu.

Podstawą tego orzeczenia były następujące ustalenia faktyczne: w dniu 30 sierpnia 1995 r. powód zawarł z (...)S.A. Oddział w K., którego następcą prawnym jest (...)S.A. umowę kredytu w kwocie 15.267,15 zł. na zakup samochodu V. (...). Zabezpieczeniem kredytu był weksel in blanco oraz prawo zastawu na w/w pojeździe. Pośrednikami finansowymi w uzyskaniu kredytu byli W. K. i P. W. prowadzący spółkę cywilną (...), których łączyło z bankiem porozumienie dotyczące postępowania w przypadku nieregulowania zobowiązań przez kredytobiorców. Powód nie spłacał terminowo kredytu, wobec czego bank postawił kredyt w stan natychmiastowej wymagalności i wezwał go do ostatecznego uregulowania wszelkich należności związanych z tym kredytem tj. kwoty 19.979,22 zł. W dniu 16 września 1996 r., wskazani pośrednicy kredytowi uregulowali zobowiązania powoda wobec banku w kwocie 20.189,91 zł. i wstąpili w prawa i obowiązki zaspokojonego wierzyciela. Dotychczasowy wierzyciel poinformował powoda o przejściu praw i obowiązków wynikających z umowy kredytowej. W dniu 15 października 1996 r. powód wydał wskazanym wyżej pośrednikom samochód stanowiący zabezpieczenie. W dniu 4 listopada 1996 r. bank wydał im weksel in blanco wystawiony przez kredytobiorcę. Pośrednicy zbyli pojazd należący do powoda. W dniu 2 czerwca 1999 r. zawarli z (...) S.A. umowę powierniczego przeniesienia wierzytelności im przysługujących wynikających z weksli, w tym z weksla powoda, w celu dochodzenia przez bank należności z nich wynikających na drodze sądowej. Weksel powoda został wypełniony na kwotę 39.667,92 zł., obejmującą 20.189,91 zł należności głównej i 19.478,01 zł odsetek ustawowych od 16 września 1996 r. do dnia 2 sierpnia 1999 r. Powód nie wykupił weksla. W związku z tym bank wystąpił na drogę sądową, zaś w dniu 11 października 1999 r. Sąd Rejonowy w Toruniu w sprawie I Nc 1375/99 wydał nakaz zapłaty uwzględniający powództwo w całości tj. co do kwoty 39.667,92 zł. z odsetkami ustawowymi od dnia 26 sierpnia 1998 r. oraz kosztami postępowania w kwocie 2.719,20 zł. Od powyższego nakazu zapłaty powód wniósł zarzuty, powołując się na zaspokojenie dochodzonego roszczenia, jednak zostały one odrzucone z uwagi na nieuiszczenie części opłaty od zarzutów, od której nie został zwolniony. W dniu 14 czerwca 2002 r. pośrednicy kredytowi zawarli z bankiem porozumienie, na mocy którego nastąpiło zwrotne przeniesienie wierzytelności wynikającej powyższego nakazu. W dniu 10 lutego 2005 r. zbyli wierzytelność objętą nakazem zapłaty na rzecz pozwanej spółki, która uzyskała na swoją rzecz klauzulę wykonalności.

Na tle tak ustalonego stanu faktycznego Sąd I instancji uznał roszczenie powoda za bezzasadne. Zdaniem tego Sądu, podstawą powództwa opozycyjnego z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. nie może być zarzut spełnienia świadczenia w sytuacji, gdy powód mógł się na tę okoliczność powołać w postępowaniu, w którym wydano przeciwko niemu nakaz zapłaty, lecz jego zarzuty zostały odrzucone z uwagi na nieuiszczenie zapłaty.

Powód zaskarżył powyższy wyrok apelacją w całości, zarzucając naruszenie:

1. art. 321 § 1 k.p.c. poprzez wydanie wyroku co do roszczenia nie objętego żądaniem pozwu i nierozpoznanie przez Sąd I instancji istoty sprawy poprzez wydanie sentencji wyroku w sprawie o zwolnienie zajętego przedmiotu spod egzekucji, w wypadku gdy przedmiotem sprawy było roszczenie o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności oparte o art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.;
2. art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, iż nie ma on zastosowania w niniejszej sprawie, w wypadku gdy zgodnie z jego treścią dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części w oparciu o zarzut spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie, jak miało to miejsce w niniejszej sprawie;
3. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej w miejsce swobodnej oceny dowodów zgromadzonych w sprawie w postaci zeznań powoda Z. B. i nieprzyznanie im wiary w zakresie kluczowej dla sprawy kwestii szczegółów dotyczących stanu technicznego samochodu marki V. (...), nr rej. (...) w październiku 1996 r. w wypadku, gdy nie były one sprzeczne z żadnym z dowodów zgromadzonych w sprawie, ponadto w pozostałym zakresie Sąd I instancji dał wiarę zeznaniom powoda i nie było żadnych podstaw do ich kwestionowania także w tej części, uwzględniając ponadto okoliczność, iż nie kwestionowała ich także strona przeciwna;

4. art. 217 § 3 k.p.c. poprzez pominięcie wniosku dowodowego powoda o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego rzeczoznawcy z zakresu wyceny samochodów na okoliczność ustalenia wartości przedmiotowego samochodu wg jego stanu i cen na październik 1996 r. (moment przekazania samochodu przez powoda wspólnikom spółki (...) na poczet zadłużenia), w wypadku gdy okoliczność ta ma kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, w szczególności dla ustalenia wysokości świadczenia spełnionego przez powoda i zakresu wygaśnięcia wierzytelności należącej wówczas do wspólników spółki (...), dochodzonej obecnie przez pozwanego, gdy jednocześnie przeprowadzenie opinii na podstawie danych zebranych na temat przedmiotowego samochodu jest dla rzeczoznawcy fizycznie możliwe;

5. art. 230 k.p.c. poprzez brak uznania za przyznane twierdzeń powoda Z. B. dotyczących szczegółów stanu technicznego samochodu marki V. (...), nr rej. (...) w październiku 1996 r. w wypadku, gdy nie wypowiedziała się co do nich strona przeciwna a jednocześnie wbrew twierdzeniom Sądu I instancji nie były one sprzeczne z materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie, lecz wzajemnie się z nim uzupełniały;

6. art. 230 k.p.c. poprzez brak uznania za przyznane twierdzeń powoda Z. B. popartych prywatną opinią biegłego załączoną do pisma procesowego powoda z dnia 17.01.2010 r., iż wartość samochodu V. (...) na dzień 15.10.1996 r., tj. przekazania go wspólnikom spółki (...) wynosiła 16.400,- zł., mimo wezwania pozwanego przez Sąd I instancji do ustosunkowania się do w/w prywatnej opinii pod rygorem uznania w/w okoliczności za przyznaną i nieustosunkowania się do niej przez pozwanego;

7. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak przeprowadzenia dowodu z dokumentu w postaci umowy z dnia 17.07.1997 r. sprzedaży przedmiotowego samochodu V. (...) zawartej między wspólnikami spółki cywilnej (...) s.c. P. W. i W. K. a K. D., na okoliczność ustalenia wartości i stanu w/w samochodu na dzień jego sprzedaży, mimo zgłoszenia takiego wniosku przez powoda w piśmie procesowym z dnia 7.02.2012 r., jego uwzględnienia do realizacji przez Sąd I instancji i wysłania wezwania do P. W. i W. K. do przedłożenia umowy, a następnie mimo braku odpowiedzi ze strony wspólników spółki (...) pozostawienia tego wniosku dowodowego przez Sąd bez rozpoznania.

Wniósł o uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, ewentualnie o jego zmianę i pozbawienie przedmiotowego tytułu wykonawczego wykonalności w zakresie kwoty 31.578 zł wraz z odsetkami ustawowymi od 26 sierpnia 1999 r. do dnia zapłaty, a nadto o zasądzenie od pozwanej na jego rzecz kosztów procesu.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja powoda podlegała oddaleniu.

Ustalenia faktyczne Sądu I instancji w zakresie koniecznym dla rozstrzygnięcia są prawidłowe, mają odzwierciedlenie w zebranych dowodach i nie są kwestionowane w apelacji, zatem Sąd Okręgowy przyjmuje je za własne i czyni postawą swego orzeczenia.

Chybiony jest najdalej idący zarzut apelacji, dotyczący orzeczenia co do roszczenia nieobjętego żądaniem i w efekcie nierozpoznanie istoty sprawy. Zdaniem Sądu Okręgowego, w sytuacji gdy sentencja orzeczenia sprowadza się do oddalenia powództwa, o przedmiocie rozstrzygnięcia nie może przesądzać samo jego określenie zamieszczenie w rubrum, które może błędne choćby wskutek oczywistej omyłki. Decydujące jest natomiast żądanie zgłoszone przez powoda i zindywidualizowane przytoczonymi przezeń okolicznościami faktycznymi. W sprawie niniejszej nie ma wątpliwości, że przedmiotem rozpoznania było, po ostatecznym sprecyzowaniu żądania przez powoda, pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego. Odmienne oznaczenie przedmiotu sprawy w sentencji orzeczenia, a także w protokołach rozpraw w toku postępowania, było oczywistą niedokładnością, która została przez Sąd Okręgowy sprostowana na podstawie art. 350 § 1 i 3 k.p.c.

Kolejny zasadniczy zarzut dotyczył dopuszczalności oparcia powództwa opozycyjnego na zarzucie spełnienia świadczenia w sytuacji, gdy zarzut ten był już podnoszony w środku zaskarżenia kwestionowanego orzeczenia, jednak środek ten został odrzucony. Zgodnie z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie. Decydująca dla sprawy jest więc wykładnia zawartego w tym przepisie sformułowania „jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie”. Sąd Okręgowy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę przychylił się do argumentacji przedstawionej w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2012 r. (III CZP 16/12, OSNC z 2012 r. nr 11 poz. 129) podjętej na kanwie zbieżnego co do istoty stanu faktycznego. W jej świetle, literalna wykładnia analizowanego pojęcia byłaby nie do zaakceptowania z uwagi na sprzeczność z podstawowymi zasadami procesu cywilnego w postaci prawomocności materialnej orzeczeń co do istoty sprawy oraz powagi rzeczy osądzonej, gdyż oznaczałoby dopuszczenie w procesie opozycyjnym korekty wyników przeprowadzonego postępowania rozpoznawczego, zmaterializowanych w prawomocnym wyroku, z powołaniem się na niezgłoszony lub pominięty w tym postępowaniu (prawidłowo lub błędnie) zarzut spełnienia świadczenia. Należy zatem odwołać się do wyniku wykładni systemowej i przyjąć, że w art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. chodzi o każdy zarzut wskazujący na wygaśnięcie obowiązku stwierdzonego w tytule wykonawczym tylko wówczas, gdy nie mógł być rozpoznany i uwzględniony w orzeczeniu stanowiącym tytuł egzekucyjny, mimo iż dotyczy zdarzeń sprzed zamknięcia rozprawy, jeżeli z powodu ustawowych ograniczeń kognitywnych (a więc ustawowy zakaz).

Sąd Okręgowy nie podziela natomiast stanowiska prezentowanego w apelacji, odwołującego się do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 lipca 2008 r. (IV CSK 170/08, Lex nr 453008) i uchwały Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2010 r., III CZP 47/10, OSNC z 2010 r. nr 12 poz. 165), w myśl którego podstawą powództwa opozycyjnego przewidzianego w art. 840 § 1 pkt 2 in fine k.p.c. może być zarzut spełnienia świadczenia, jeżeli został zgłoszony w czasie postępowania rozpoznawczego przez pozwanego, lecz nie rozpoznano go albo w wyniku przeoczenia, albo na skutek prekluzji procesowej. Taki bowiem wynik interpretacji zaburza spójność systemu postępowania cywilnego, umożliwiając stronom, które wskutek własnych błędów proceduralnych doprowadziły do nierozpoznania w postępowaniu rozpoznawczym okoliczności związanych ze spełnieniem świadczenia. Sąd Okręgowy zgadza się ze skarżącym, że zgłoszenie zarzutu spełniania świadczenia w środku zaskarżenia następnie odrzuconym i nierozpoznanym nie różni się co do skutku i zawinięcia strony od okoliczności zgłoszenia przez stronę zarzutu objętego prekluzją dowodową. Rzecz w tym, że zdaniem Sądu w żadnej z tych sytuacji zarzut spełnienia świadczenia nie mógłby stanowić podstawy powództwa opozycyjnego.

Nie można więc przyznać racji apelującemu, że założeniem nowelizacji art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. było umożliwienie stronom obrony przez dochodzeniem nienależnego świadczenia w każdym wypadku, także gdy zarzut ten mógł zostać skutecznie zgłoszony w postępowaniu rozpoznawczym. Trzeba podkreślić, że powództwo opozycyjne nie stanowi alternatywnej wobec procesu metody obrony dłużnika opartej na tych samych okolicznościach.

Przesądzenie powyższej kwestii jest wystarczające do oddalenia apelacji i czyni bezprzedmiotowym odwołanie się do pozostałych zarzutów podniesionych przez skarżącego.

Dlatego też Sąd Okręgowy oddalił apelację (art. 385 k.p.c.).

Nadto Sąd Okręgowy uznał, że podłoże sprawy, jak też niejednorodność poglądów judykatury co do przedmiotu procesu i w konsekwencji zależność rozstrzygnięcia wyłącznie od poglądu prawnego przyjętego przez skład orzekający, składają się na szczególnie uzasadniony wypadek uprawniający do odstąpienia od obciążania powoda kosztami procesu za drugą instancję (art. 102 k.p.c.).